

Beoordeling doctoraalscriptie Kateřina Novotná: *Nederlands-Tsjechisch parallel corpus in taalonderzoek en vertaalpraktijk*, Praag 2011 (begeleider: PhDr. Zdenka Hrnčřřová).

Inleiding

De scriptie heeft een tweeledige doelstelling. Enerzijds wil de kandidaat de voordelen laten zien van het gebruik van een parallel corpus voor zowel taalkundig onderzoek als voor de vertaalpraktijk Nederlands-Tsjechisch. Anderzijds tracht zij dit nut te illustreren aan de hand van een onderzoek naar vertaalequivalenten van het Nederlands tegenwoordig deelwoord in het Tsjechisch. De precieze vraag luidt: welke formele vertaalmiddelen worden door Tsjechische literaire vertalers van de tweede helft van de 20e eeuw gebruikt om deze deelwoorden naar het Tsjechisch te vertalen?

Het onderzoek

De scriptie bevat 121 pagina's, het voorwerk 9 en het nawerk 32 pagina's. De rest telt dus niet meer dan 80 bladzijdes, zo'n 30 pagina's schema's inbegrepen. De eigenlijke tekst is dus gereduceerd tot ongeveer 50 bladzijdes, hetgeen wat magertjes overkomt voor een masterscriptie. De tekst en de schema's zijn uitstekend gestructureerd en gepresenteerd. Het taalgebruik is over het algemeen goed.

Na de inleiding volgt een theoretisch gedeelte, vervolgens het praktijkgedeelte en ten slotte de conclusie, de samenvatting en de bibliografie. Het theoriegedeelte bevat een algemene inleiding en behandelt het theoretisch en methodologisch kader van het onderzoek en de formulering van de onderzoeksvraag. Verder wordt er in het theoriegedeelte informatie gegeven over taalcorpora, over de in de corpuslinguïstiek gebruikte terminologie, over parallelle taalcorpora en over het project InterCorp. De tekst wordt afgesloten met een kwantitatieve analyse van het tegenwoordig deelwoord, vorm en gebruik, en de formele vertaalmogelijkheden naar het Tsjechisch. Blijkens de tekst wordt met 'formeel' hier bedoeld: de syntactische **categorie** (NP, AP, AdvP, PP, enz.) en niet de syntactische **functie** (bepaling van gesteldheid, bijwoordelijke bepaling, voorzetselvoorwerp, enz.). Het is dan ook verwarrend om in dezen over "grammaticale categorieën" te spreken (pag. 88).

Evaluatie

De scriptie is uitstekend verzorgd en biedt een grote hoeveelheid kwantitatieve informatie. Dit is tegelijkertijd het centrale probleem: de studie is puur kwantitatief. Het ontbreekt met andere woorden aan een nauwgezette beschrijving van de kwantitatieve gegevens en - op grond daarvan - aan een poging tot verklaring van de geobserveerde verschijnselen. Dit laatste lijkt sowieso erg moeilijk realiseerbaar zolang men zich beperkt tot een opsomming van de types syntagma's. Het ware mogelijk inzichtgevender geweest als de kandidaat zich tevens (of uitsluitend?) had gebogen over een vergelijking van de gerealiseerde syntactische functies in beide talen. Ten

slotte wijzen we erop dat het erg moeilijk is de gepresenteerde equivalenties te beoordelen bij ontstentenis van een context.

Op grond van de hierboven geconstateerde pluspunten en tekorten komen we tot het eindoordeel 3.

Vragen

Er is een groot verschil tussen NP's en PP's. Het is niet juist om PP's te zien als P+NP. PP's beantwoorden daarentegen aan de formule: P+XP: om het even welke woordgroep (behalve de hoofdzin) kan ingeleid worden door een voorzetsel (P). Daar komt bij dat de syntactische functie van NP's en PP's zeer verschillende zijn. De conclusie luidt dat NP en PP niet opgeteld mogen worden, zoals op pagina 84 gebeurt. We zouden hier graag een reactie op willen hebben. Ten tweede zouden we graag willen weten wat exact met **formele** vertaalequivalenten bedoeld wordt, met andere woorden: is ons begrip ervan juist (zie hierboven)? Ten derde zit er een paradox (of een tegenstrijdigheid?) in het betoog. Gesteld wordt dat tegenwoordige deelwoorden in beide talen archaïsch zijn en dat vertalers deze vormen vermijden in het Tsjechisch door ze te vertalen met "dynamische taal" (wat is dat trouwens?). De vraag is nu: in hoeverre zijn de Nederlandse tegenwoordige deelwoorden van uw corpus daadwerkelijk archaïsch? Of zou het gewoon zo kunnen zijn dat niet-archaïsche vormen door niet-archaïsche vormen worden vertaald?

Prof. Jan PEKELDER